

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____

Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea
și completarea unor acte legislative**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative.

Prim-ministru

CHIRIL GABURICI

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul I. – Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 44-46, art. 318), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 3 alineatul (1), litera d) se completează în final cu textul „și a oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”.

2. La articolul 6 alineatul (2³), litera b) se completează în final cu textul „, oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”.

3. La articolul 8, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Accesul la banca centrală de date a cadastrului bunurilor imobile pentru autoritățile administrației publice centrale și organele subordonate lor, pentru autoritățile administrației publice locale, instanțele judecătorești, executorii judecătorești, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, organele procuraturii, organele fiscale și cele ce țin cadastre specializate este gratuit. Cheltuielile activității operaționale pentru furnizarea pe suport de hârtie a informației din cadastru către autoritățile menționate, cu excepția autorităților publice locale, se achită de către aceste autorități din contul mijloacelor bugetului de stat prevăzute în devizele de cheltuieli ale acestor autorități sau din alte surse prevăzute de legislație. Cheltuielile legate de furnizarea informației către autoritățile administrației publice locale se achită din mijloacele bugetului local.”

Articolul II. – La articolul 96 alineatul (2) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 130-134, art. 415), cu modificările și completările ulterioare, textul „transferă în contul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat” se substituie cu

textul „încasează în conformitate cu Legea nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.”

Articolul III. – Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214-220, art. 704), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 11 se completează cu litera o) cu următorul cuprins:

„o) deciziile coordonatorilor oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat”.

2. La articolul 15, alineatul (2) se completează cu litera h) cu următorul cuprins:

„h) de încasarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat”.

Articolul IV. – Anexa la Legea nr. 393-XVI din 8 decembrie 2006 pentru aprobarea Metodologiei de calculare a tarifelor la serviciile prestate de Întreprinderea Specializată în Cadastru și de filialele acesteia (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 18-20, art. 61), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La punctul 2.8.2 alineatul (6), după cuvintele „organele procuraturii” se introduc cuvintele „, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”.

2. La punctul 2.8.3 alineatul (2), după cuvintele „organele procuraturii” se introduc cuvintele „, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat”.

Articolul V. – Legea nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 614), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 14:

alineatul (2) se completează cu literele d¹) și d²) cu următorul cuprins:

„d¹) reprezentarea intereselor statului în procesele privind contestarea deciziei privind recuperarea cheltuielilor legate de acordarea asistenței juridice garantate de stat;

d²) solicitarea intentării procedurii de executare silită a deciziei privind recuperarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat”;

se completează cu alineatul (5¹) cu următorul cuprins:

„(5¹) Coordonatorii oficiilor teritoriale au dreptul să solicite și să primească gratuit în regim on-line din partea autorităților administrației publice centrale și locale, a instituțiilor posesoare de registre de stat, inclusiv Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Casa Națională de Asigurări Sociale, Ministerul Tehnologiei Informaționale, Agenția Relații Funciare și Cadastru, informația necesară pentru verificarea veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat. Condițiile de accesare a informației menționate vor fi stabilite prin acordurile încheiate între oficiile teritoriale ale Consiliului Național și posesorul registrului de stat, conform legislației cu privire la registre și protecția datelor cu caracter personal.”

2. La articolul 23 alineatul (3), după cuvintele „asistență juridică calificată” se introduc cuvintele „, fapt despre care nu a fost informat oficiul teritorial”, iar în final se completează cu cuvintele „garantate de stat, suportate din momentul îmbunătățirii situației financiare a acesteia”.

3. Se completează cu articolul 23¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 23¹. Modalitatea de restituire a cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat

(1) În cazurile prevăzute la art. 22 și art. 23 alin. (2) și (3), coordonatorul oficiului teritorial emite o decizie privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat, care se expediază persoanei vizate în termen de 3 zile de la data emiterii, prin scrisoare recomandată cu aviz de primire sau orice alt mijloc care permite confirmarea primirii acesteia.

(2) În decurs de 30 de zile de la data indicată în avizul de primire sau în confirmarea transmiterii deciziei coordonatorului oficiului teritorial, persoana vizată poate:

a) recunoaște datoria și achita benevol suma solicitată în contul oficiului teritorial;

b) adresa o cerere oficiului teritorial privind revocarea în tot sau în parte a deciziei privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat.

(3) În cazul recunoașterii datoriei, persoana vizată prin decizie trebuie să prezinte oficiului teritorial dovada achitării sumei pînă la expirarea termenului indicat la alin. (2) al prezentului articol. În cazul respingerii cererii prevăzute la alin. (2) lit. b) sau lipsei răspunsului oficiului teritorial, persoana vizată poate contesta decizia emisă de coordonator în instanța de contencios administrativ.

(4) Decizia coordonatorului oficiului teritorial devine executorie:

a) la expirarea termenului stabilit la alin. (2), dacă nu a fost depusă cererea privind revocarea deciziei coordonatorului oficiului teritorial sau nu a fost prezentată dovada achitării sumei indicate în decizie;

b) la data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii instanței de judecată, în măsura în care decizia privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat nu a fost anulată drept urmare a contestării acesteia.

(5) Decizia executorie a coordonatorului oficiului teritorial privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat se execută silit după depunerea acesteia la executorul judecătoresc în conformitate cu prevederile Codului de executare al Republicii Moldova. ”

4. Articolul 25 se completează cu alineatele (3¹) și (3²) cu următorul cuprins:

„(3¹) La depunerea cererii, persoana care solicită asistență juridică calificată trebuie să își dea consimțământul în scris pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, în conformitate cu Legea nr.133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, în scopul verificării veniturilor acesteia și procesării solicitărilor de către coordonatorii oficiilor teritoriale ale Consiliului Național.

(3²) La depunerea cererii, persoanele care solicită asistență juridică calificată trebuie să își asume în scris obligația de restituire a cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat în cazurile stabilite la art. 22 și art. 23 alin. (2) și (3).”

Articolul VI. – Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative în conformitate cu aceasta.

Președintele Parlamentului

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Numele inițiatorului și a autorului, precum și a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative este elaborat de către Ministerul Justiției, în colaborare cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Proiectul legii a fost elaborat întru executarea Strategiei de reformare a sectorului justiției (SRSJ), aprobată prin Legea nr. 231 din 25 noiembrie 2011 și conține reglementări orientate spre implementarea următoarelor acțiuni prevăzute în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012:

- *Acțiunea 3.1.1.(4) - Elaborarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat;*

- *Acțiunea 3.1.1.(5) - Elaborarea mecanismului de acces la bazele de date pentru verificarea capacității de plată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat.*

Promovarea prezentului proiect de lege are drept scop crearea condițiilor pentru activitatea eficientă a oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat drept urmare a creării premiselor pentru verificarea eficientă a veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat, fapt care va duce necondiționat la asigurarea accesului liber și egal la asistență juridică calificată, precum și instituirea unui mecanism de recuperare a cheltuielilor pentru asistență juridică acordată în cazurile în care persoana nu a fost îndreptățită să beneficieze de aceasta.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Prezentul proiect vine să creeze două mecanisme indispensabile pentru activitatea Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (în continuare – CNAJGS): primul se referă la verificarea veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat, iar al doilea se referă la recuperarea cheltuielilor pentru asistență juridică garantată de stat (în continuare – AJGS) de la persoanele care nu erau în drept să beneficieze de aceasta, sau situația financiară a căroră s-a îmbunătățit pe parcursul beneficierii de AJGS, precum și de la persoanele care au beneficiat de asistență juridică calificată gratuită parțial.

I. Modificări referitoare la verificarea veniturilor.

În dependență de nivelul veniturilor, în conformitate cu art.19 alin.(1) lit. a) și e) din Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistență juridică garantată de stat, au dreptul la asistență juridică calificată persoanele care: *au nevoie de asistență juridică pe cauze penale, și interesele justiției o cer, însă nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti acest serviciu; au nevoie de asistență juridică în cauze contravenționale, civile și de contencios administrativ, însă nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti aceste servicii, cauzele fiind complexe din punct de vedere juridic sau procesual.* De asemenea, de nivelul veniturilor depinde și faptul dacă persoana va beneficia de asistență juridică calificată gratuită parțial, conform art. 22 din legea menționată.

Conform prevederilor art. 2 din Legea nr. 198 din 26 iulie 2007, esența și scopul AJGS constă în *acordarea unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor.* Cu toate că, pe lângă criteriul financiar, solicitanții trebuie să corespundă și altor criterii prevăzute expres în legislație, totuși acesta rămâne a fi criteriul esențial pentru selectarea beneficiarilor. Drept urmare, este necesară o verificare minuțioasă a veniturilor acestora.

În conformitate cu art. 21 din Legea nr. 198, *în cazurile prevăzute la art. 19 alin. (1) lit. a) și e) se acordă asistență juridică calificată persoanelor al căror venit este mai mic de nivelul venitului stabilit de Guvern pentru beneficiere de asistență juridică în conformitate cu prezenta*

lege. La calcularea venitului solicitantului se iau în considerare veniturile și câștigurile lunare medii din 6 luni calendaristice anterioare lunii în care a fost depusă solicitarea.

Metodologia de calcul a venitului și nivelul venitului care permite acordarea asistenței juridice calificate, precum și forma declarației cu privire la venit, sînt aprobate de Guvern prin Hotărîrea nr. 1016 din 1 septembrie 2008. Prin această hotărîre s-a stabilit că asistența juridică calificată garantată de stat se acordă persoanelor a căror venit mediu lunar este mai mic decît nivelul minim de existență pe cap de locuitor din țară.

Valoarea minimului de existență se determină în baza calculelor efectuate de către Biroul Național de Statistică, în conformitate cu Regulamentul cu privire la modul de calculare a minimului de existență, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 902 din 28 august 2000.

Conform art. 21 alin. (5) din Legea nr. 198 din 26 iulie 2007, *în vederea beneficierii de asistență juridică calificată, persoana trebuie să prezinte declarație cu privire la venit de o formă stabilită de Guvern.*

Această declarație este completată de solicitant, pe propria răspundere, coordonatorii oficiilor teritoriale neavînd un mecanism eficient, ce ar permite controlul veniturilor sau a veridicității informației prezentate de solicitanți. Se prezumă că solicitanții vor face afirmații valide în declarațiile lor, altfel, ar putea fi acuzați pentru fals în acte publice. Dar, de facto, șansele ca o declarație să fie verificată în amănunt sînt atît de reduse, încît pentru mulți dintre solicitanți acuzația de fals în acte publice nu este un mecanism/stimul suficient pentru asigurarea validității declarațiilor.

Potrivit pct. 19 al Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimului de existență, *în caz de necesitate, coordonatorul oficiului teritorial al CNAJGS, în modul prevăzut de legislație, are dreptul de a accesa orice bază de date a Întreprinderii de Stat „Registru”, Direcției principale înregistrare a transportului și calificare a conducătorilor auto, Registrului de stat al populației, Întreprinderii specializate în cadastru, Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, Casei Naționale de Asigurări Sociale, pentru confirmarea documentară a surselor de formare a veniturilor.*

Dreptul coordonatorului oficiului teritorial de accesa bazele de date necesare este reglementat la nivel de hotărîre a Guvernului, în timp ce restricțiile ce țin de accesul la bazele de date ale Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, Î.S. “Cadastru”, Casa Națională de Asigurări Sociale ș.a. sînt stabilite în legi.

Drept urmare, apar multe situații cînd coordonatorii oficiilor teritoriale ale CNAJGS au îndoieli bine fondate că aplicanții declară alte sume, mai mici decît veniturile lor reale, pentru a beneficia de AJGS, iar coordonatorii oficiilor teritoriale nu dispun de pîrghiile necesare pentru a verifica veniturile reale ale acestora. Astfel, din cauza inexistenței unui mecanism care ar permite verificarea veniturilor beneficiarilor, nu este posibil să se diferențieze de o manieră corectă cei cărora ar trebui să li se subvenționeze cheltuielile integral și cei care ar trebui să contribuie parțial la costurile serviciilor juridice furnizate.

Acest mecanism este indispensabil pentru confirmarea documentară a surselor de formare a veniturilor solicitanților. Dat fiind faptul că legislația impune instituțiilor deținătoare de astfel de informații (Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Î.S. “Cadastru”, Casa Națională de Asigurări Sociale etc.) restricționarea accesului la bazele de date pe care le dețin, este necesară modificarea legislației, precum și completarea Legii nr.198 din 26 iulie 2007.

Cu alte cuvinte, actualul sistem de verificare a capacității de plată a solicitanților de AJGS, nu funcționează eficient și nu permite prevenirea și evitarea abuzurilor din partea solicitanților, din mai multe cauze, inclusiv restricționarea accesului coordonatorilor oficiilor teritoriale ale CNAJGS la bazele de date informaționale (ale Agenției Relații Funciare și Cadastru, precum și ale Casei Naționale de Asigurări Sociale), imposibilitatea obținerii actelor doveditoare sau termenele mari în decursul cărora se recepționează informația solicitată etc.

În acest context, propunem reglementarea la nivel de lege a dreptului coordonatorilor oficiilor teritoriale de a verifica veniturile solicitanților de AJGS și completarea art. 14 din Legea nr.198 din 26 iulie 2007 cu **un nou alin. (5¹)**, care va institui dreptul coordonatorilor oficiilor

teritoriale de a solicita și primi gratuit în regim on-line de la autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și altor instituții posesoare de registre de stat, informațiile relevante pentru procedura de verificare a veniturilor solicitanților de AJGS. Condițiile tehnice de accesare a informațiilor menționate urmează a fi reglementate prin acordurile bilaterale încheiate între oficiile teritoriale ale CNAJGS și deținătorul de asemenea informații.

Reieșind din faptul că Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal prevede necesitatea asigurării protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, în special a dreptului la inviolabilitatea vieții intime, familiale și private, prin subscrierea consimțământului subiectului datelor cu caracter personal la prelucrarea acestor date de către operatori (art.5 al legii sus-menționate), solicitantul de asistență juridică calificată va trebui să își dea consimțământul în scris pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, în scopul verificării veniturilor acestuia de către coordonatorii oficiilor teritoriale ale CNAJGS. În acest context, propunem completarea art. 25 din Legea nr. 198 din 26 iulie 2007 cu **alin. (3¹)**.

La finele anului 2013, drept urmare a adoptării Legii nr. 324 din 23 decembrie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost modificat art. 131 alin. (5) din Codul Fiscal al Republicii Moldova. Drept urmare, lista autorităților, cărora organele cu atribuții de administrare fiscală sînt în drept să le prezinte informațiile referitoare la contribuabili, a fost completată cu o poziție nouă "h) *coordonatorilor oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, pentru verificarea veniturilor solicitanților de asistență juridică garantată de stat*". Astfel, au fost înlăturate deficiențele pentru accesul coordonatorilor oficiilor teritoriale la informația deținută de **Inspectoratul Fiscal Principal de Stat**.

Totuși, a rămas nesoluționată problema legată de accesul la banca centrală de date a Agenției Relații Funciare și Cadastru, precum și la bazele de date ale Casei Naționale de Asigurări Sociale.

În prezent, accesul la banca centrală de date a **Agenției Relații Funciare și Cadastru** se efectuează contra plată, în bază de contract. Tarifele conectării și abonării la aceasta se stabilesc în dependență de numărul de accesări care se preconizează a fi făcute pe parcursul unei luni și variază de la 240 la 1810 lei.

Dat fiind faptul că atât CNAJGS, cât și Agenția Relații Funciare și Cadastru au statut de persoane juridice de drept public, activitatea acestora fiind finanțată de la bugetul de stat, considerăm inoportună accesarea acestor baze de date contra plată, acest lucru rezumîndu-se la transferul banilor de pe un cont al statului pe altul.

În acest context, proiectul propune completarea listelor autorităților care au acces gratuit la informația de ținută de Agenției Relații Funciare și Cadastru, prevăzute **la art. 3 alin. (1) lit. d), art. 6 alin. (2³) lit. b) și art. 8 alin. (3) din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543 din 25 februarie 1998**.

Totodată, se propune și completarea pct. 2.8.2 alin. (6) și 2.8.3 alin. (2) din Legea nr. 393 din 8 decembrie 2006 pentru aprobarea Metodologiei de calculare a tarifelor la serviciile prestate de Întreprinderea Specializată în Cadastru și de filialele acesteia.

Creșterea cheltuielilor pentru acest domeniu se datorează creșterii considerabile a volumului AJGS acordate, inclusiv ca urmare a extinderii spectrului de servicii de AJGS pe cauzele non-penale și în virtutea sporirii încrederii potențialilor beneficiari în sistem. În contextul în care spectrul de servicii a fost extins și la cauzele non-penale, volumul de asistență juridică garantată de stat este în continuă creștere.

Anume, prin instituirea acestui mecanism nou de verificare a veniturilor solicitanților de AJGS se va permite diferențierea de o manieră cinstită a persoanelor cărora ar trebui să li se subvenționeze cheltuielile integral și persoanelor care trebuie să contribuie la costurile serviciilor juridice furnizate. Cu alte cuvinte, se vor evita cheltuielile financiare inutile de la bugetul de stat, iar cele deja efectuate vor fi restituite integral.

II. Modificări și completări referitoare la mecanismul de recuperare a cheltuielilor

Desfășurarea procedurilor judiciare implică anumite costuri, care fie sînt suportate de părți, fie în anumite circumstanțe, sînt suportate de către stat. Atunci cînd suportarea cheltuielilor de judecată, inclusiv pentru asistența juridică, poate duce la îngrădirea accesului la justiție, este de datoria statului să intervină prin mecanismele disponibile. AJGS are drept scop de a acoperi, de regulă, costurile serviciilor juridice ale avocatului. Totuși, este acceptabil ca aceste costuri să fie recuperate de către cel care le-a suportat, din contul părții adverse.

Reiesind din prevederile Legii nr. 198 din 26 iulie 2007, deducem următoarele situații cînd se impune necesitatea restituirii cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice calificate:

- în cazul emiterii unei hotărîri judecătorești pe cauze civile în folosul beneficiarului de asistență juridică calificată, plata cheltuielilor de acordare a asistenței juridice calificate revenind părții care a pierdut procesul;
- în cazul prezentării de către beneficiarul asistenței juridice calificate a unor informații false sau neveridice, inclusiv despre starea sa financiară, inducînd în eroare oficiul teritorial, acest lucru devenind ulterior cunoscut;
- în cazul în care pe parcursul procesului sau al executării hotărîrii judecătorești, situația financiară a beneficiarului s-a modificat în sensul pierderii totale sau parțiale a dreptului la asistență juridică calificată;
- în cazul în care persoana a beneficiat de asistență juridică calificată parțial gratuită, acesta urmînd să restituie partea din cheltuieli, proporțional cotei sale de contribuție financiară.

Din perspectiva AJGS pot fi evidențiate anumite particularități, în funcție de faptul dacă este vorba despre cauze penale sau non-penale.

În cauzele **penale**, conform art. 229, alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, *instanța de judecată poate obliga condamnatul să recupereze cheltuielile judiciare, cu excepția sumelor plătite interpreților, traducătorilor, precum și apărătorilor în cazul asigurării inculpatului cu avocat care acordă AJGS, atunci cînd aceasta o cer interesele justiției și condamnatul nu dispune de mijloacele necesare.* Aceste prevederi prescriu în mod imperativ suportarea costurilor de AJGS, fiind astfel exclusă posibilitatea recuperării cheltuielilor de asistență juridică garantată de stat din contul condamnatului.

Cauzele **non-penale** reprezintă reflectarea directă a regulii „partea care pierde litigiul suportă costurile procedurilor”. Art. 94, alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că *instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească părții care a avut cîștig de cauză toate cheltuielile de judecată*, iar art. 96, alin. (2) CPC stabilește că *în cazul în care partea care a cîștigat procesul a beneficiat de asistență juridică calificată garantată de stat, plata cheltuielilor de acordare a asistenței juridice calificate revine părții care a pierdut procesul. Sumele respective se transferă în contul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.*

În prezent, prevederile legale stabilesc un mecanism mai anevoios de recuperare de către stat a cheltuielilor pentru AJGS, în cazurile în care acesta este îndreptățit. Astfel, în cazul în care CNAJGS constată că informația cu privire la veniturile beneficiarului de AJGS a fost fraudată, sau în cazul în care situația financiară a beneficiarului s-a îmbunătățit pe parcursul procesului oficiul teritorial nefiind informat despre acest fapt, precum și în cazul în care persoana a beneficiat de AJGS gratuită parțial dar refuză ulterior să achite partea ce-i revine din costul acestei asistențe, coordonatorul trebuie să se adreseze din nou în instanța de judecată pentru a restitui cheltuielile respective. Acest mecanism presupune timp și resurse suplimentare.

În vederea eficientizării procesului de recuperare al cheltuielilor statului pentru AJGS, prezentul proiect propune instituirea unui mecanism mai eficient și mai simplificat decît cel existent la momentul actual.

Conform recomandărilor reflectate în studiul ”Sistemul de asistență juridică garantată de

stat din Moldova: scurtă analiză și perspective pentru asistența juridică în cauzele non-penale", efectuat în 2011, de către experții UNDP, în cadrul proiectului UNDP Suportul capacității de tranziție pentru Administrația publică din Moldova, "*În cazul Moldovei pentru a asigura, pe de o parte, echitatea în cadrul dosarului penal față de persoana indigentă și pentru a evita, pe de altă parte, abuzurile din partea beneficiarilor de asistență juridică, ar fi rezonabilă introducerea fie în CPP, fie în Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat a unor prevederi explicite în ceea ce privește condițiile în care persoana condamnată va fi obligată să restituie statului costurile asistenței juridice. În acest context, este importantă introducerea unor limite temporale în care dreptul statului de a cere restituirea, respectiv obligația beneficiarului de a recupera, costurile de asistență juridică este executabil. Stabilirea unei perioade exacte de timp în care se va pretinde restituirea costurilor reiese din principiul general al securității juridice (legal certainty).*"

Esența mecanismului propus prin intermediul prezentului proiect constă în **recunoașterea deciziilor emise de coordonatorii oficiilor teritoriale ale CNAJGS cu privire la restituirea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea AJGS ca fiind documente executorii.**

De asemenea, remarcăm faptul că mecanismul propus se va aplica în următoarele situații (fapt indicat expres în alin. (1) al noului art. 23¹ din Legea nr. 198):

- informația cu privire la veniturile beneficiarului de AJGS a fost fraudată (art. 23 alin. (2) din Legea nr. 198);
- situația financiară a beneficiarului s-a îmbunătățit pe parcursul procesului, iar oficiul teritorial nu a fost informat despre acest fapt (art. 23 alin. (3) din Legea nr. 198);
- persoana a beneficiat de AJGS gratuită parțial (art. 22 din Legea nr. 198), dar refuză ulterior să achite partea ce-i revine din costul acestei asistențe.

Reieșind din faptul că lista documentelor executorii este una expresă, reglementată în Codul de executare al Republicii Moldova, **urmează a fi completat art. 11** din Codul menționat cu o nouă lit. o) cu următorul cuprins: "o) deciziile coordonatorilor oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat". Astfel, urmărirea cheltuielilor pentru acordarea AJGS va avea loc într-o formă simplificată, fiind omisă faza judiciară și pusă în aplicare faza de executare.

În același context, se propune completarea Legii nr. 198 din 26 iulie 2007 cu **un nou alin. (23¹)**, care va reglementa modalitatea de restituire a cheltuielilor pentru acordarea AJGS.

În prezent, pentru a fi remunerat, avocatul care acordă asistență juridică la cerere, prezintă oficiului teritorial corespunzător raportul de activitate pe cauză, conform modelului aprobat de către CNAJGS. Raportul de activitate pe cauză se prezintă în cel mult 3 luni de zile de la încetarea acordării asistenței juridice calificate de către avocatul desemnat în cauza respectivă.

Din prevederile Regulamentului cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 22 din 19 decembrie 2008, rezultă că dreptul exclusiv de a decide suma care urmează a fi achitată avocatului pentru asistența juridică acordată, îl are coordonatorul oficiului teritorial al CNAJGS, în baza unei decizii luate în acest sens, care se emite în termen de 15 zile lucrătoare de la momentul recepționării raportului.

Prin intermediul prezentului proiect propunem ca coordonatorul oficiului teritorial, după ce va constata existența unuia din temeiurile de urmărire a cheltuielilor suportate de stat în legătură cu acordarea AJGS și va determina cu exactitate cuantumul cheltuielilor menționate (de regulă, acestea coincid cu remunerarea achitată avocatului pentru serviciile juridice prestate), să emită o decizie privind restituirea acestor cheltuieli de către beneficiarul asistenței, care va fi document executoriu.

Totuși, în vederea respectării dreptului la apărare a beneficiarului de AJGS, pînă la intentarea procedurii de executare silită, coordonatorii oficiilor teritoriale vor fi obligați să înștiințeze debitorul despre decizia luată, expediind-o în termen de 3 zile de la data emiterii acesteia prin scrisoare recomandată cu aviz de primire sau orice alt mijloc care permite

confirmarea primirii. Persoana vizată, adică debitorul, va avea la dispoziție 30 de zile, calculate de la data indicată în avizul de primire sau în confirmarea transmiterii deciziei coordonatorului oficiului teritorial, pentru a recunoaște datoria și a achita benevol suma indicată în decizie, sau pentru a adresa o cerere oficiului teritorial privind revocarea în tot sau în parte a deciziei privind restituirea cheltuielilor pentru acordarea AJGS.

În vederea evitării tergiversării procesului de recuperare a cheltuielilor, se propune ca, în cazul în care beneficiarul anunță oficiul teritorial despre faptul că recunoaște datoria, acesta să prezinte dovada achitării sumei indicate în decizia coordonatorului oficiului teritorial până la expirarea termenului de 30 zile, stabilit pentru recunoașterea datoriei sau pentru adresarea cererii de revocare a deciziei coordonatorului, altfel, coordonatorul oficiului teritorial va purcede la executarea silită. În cazul în care beneficiarul a adresat oficiului teritorial o cerere de revocare a deciziei privind restituirea cheltuielilor, iar această cerere nu a fost satisfăcută, beneficiarul va putea contesta decizia respectivă în instanța de contencios administrativ.

Astfel, reglementările propuse vor asigura respectarea procedurii prealabile și a termenului de 30 de zile pentru aceasta, prevăzute de Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000.

Decizia coordonatorului oficiului teritorial va deveni executorie la data expirării termenului de 30 de zile menționat supra, cu excepția situației în care beneficiarul a depus cererea privind revocarea deciziei de restituire a cheltuielilor pentru acordarea AJGS. În acest ultim caz, decizia coordonatorului oficiului teritorial va deveni executorie la data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii instanței de judecată, în măsura în care decizia respectivă nu va fi anulată. Intentarea procedurii de executare silită va fi posibilă din data rămânerii irevocabile a acesteia fără adresarea cererii în instanța de judecată pentru a obține titlu executoriu.

Drept garanții a respectării dreptului la liberul acces la justiție și la un recurs efectiv a persoanei vizate printr-o asemenea decizie a coordonatorului oficiului teritorial, vor servi următoarele măsuri:

- Luarea încă la faza inițială, a angajamentului scris, de a recupera toate cheltuielile suportate în legătură cu acordarea AJGS, în cazul în care se va depista că informația comunicată de solicitant în declarația cu privire la venituri este falsă sau dacă, după comunicarea acestei informații, starea financiară se va îmbunătăți, astfel încât persoana ar fi privată de dreptul să beneficieze de asistență juridică calificată garantată de stat. În acest context, se propune completarea art. 23 alin. (3) din Legea nr. 198, precum și completarea art. 25 cu **un nou alin. (3²)**. O asemenea mențiune se va regăsi în declarația-tip cu privire la venituri, completată pe propria răspundere de toți solicitanții de asistență juridică calificată, în cazurile în care o asemenea asistență se acordă în dependență de nivelul de venit al solicitantului.

- Suma ce urmează a fi restituită statului va deveni cunoscută doar după finalizarea acordării asistenței juridice calificate, dar însăși angajamentul de a restitui această sumă va fi cunoscut de către beneficiar de la bun început, de altfel, în lipsa unui asemenea acord, nu va avea loc desemnarea avocatului. Angajamentul dat rezultă din regula generală privind compensarea cheltuielilor de judecată, care se prezumă a fi cunoscută de participanții la proces.

- Instituirea în mod obligatoriu a unei proceduri prealabile inițierii executării silite, prin comunicarea persoanei vizate despre decizia coordonatorului oficiului teritorial privind recuperarea cheltuielilor și acordarea unui termen de 30 de zile în care aceasta va decide recunoașterea datoriei și executarea benevolă sau adresarea unei cereri oficiului teritorial privind revocarea în tot sau în parte a deciziei privind restituirea cheltuielilor.

- Rezervarea dreptului persoanei vizate printr-o asemenea decizie de a o contesta în instanța de judecată, în ordinea contenciosului administrativ. Această procedură este avantajoasă și prin faptul că reclamantii sunt scutiți de plata taxei de stat și acest tip de cauze se examinează în regim prioritar. De asemenea, reclamantii vor putea solicita instanței suspendarea deciziei coordonatorului oficiului teritorial, până la soluționarea definitivă a cauzei, în conformitate cu prevederile art. 21 din Legea contenciosului administrativ.

- În cazul în care decizia coordonatorului privind recuperarea cheltuielilor suportate în

legătură cu acordarea AJGS va fi anulată total prin hotărârea judecătorească, va dispărea și obligația debitorului de a executa decizia respectivă. În cazul în care decizia coordonatorului va fi anulată parțial, decizia coordonatorului va fi executată în măsura în care nu a fost anulată. În cazul în care acțiunea beneficiarului AJGS va fi respinsă, decizia coordonatorului va rămâne în vigoare și va dobândi statut de document executoriu, fiind depusă la executorul judecătoresc din oficiu de către instanța de judecată, în vederea intentării executării silite. În acest context se propune completarea listei documentelor executorii care se prezintă din oficiu de către instanța de judecată (completarea art. 15 alin. (2) cu lit. h) Cod de executare). În acest context, trebuie să menționăm faptul că, deoarece atât CNAJGS, cât și oficiile sale teritoriale au statut de persoane juridice de drept public, iar sumele pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat se încasează în beneficiul statului, oficiile teritoriale, conform art. 37 alin. (7) lit. e) vor fi scutite de obligația avansării taxelor pentru efectuarea din oficiu a actelor executorului judecătoresc.

Drept urmare a celor expuse, mecanismul propus în prezentul proiect de lege include în sine, atât o procedură simplificată de urmărire a cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea AJGS, cât și dreptul la un recurs efectiv al persoanelor vizate, în cazul în care vor considera deciziile luate în acest sens ca fiind ilegale și neîntemeiate. Astfel, apelarea la procedura judiciară va avea loc numai în anumite circumstanțe, la discreția persoanelor vizate prin deciziile luate de coordonatorul oficiului teritorial.

De asemenea, se propune și **modificarea art. 96 alin. (2)** din Codul de procedură civilă, în vederea evitării dublelor reglementări referitoare la modul de încasare a sumelor pentru AJGS.

Reiterăm faptul că mecanismul de recuperare a cheltuielilor pentru AJGS, propus prin intermediul prezentului proiect, nu dublează și nici nu substituie actualul mecanism, reglementat de art. 96 din Codul de procedură civilă, art. 229 din Codul de procedură penală, art. 383 din Codul contravențional, ș.a. acte legislative și normative, ci îl completează, instituind o procedură aparte de recuperare a cheltuielilor în situațiile prevăzute la art. 22 și 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 198 din 26 iulie 2007.

Astfel, în procesul civil, penal și contravențional, instanța de judecată, ca și în prezent, va decide prin hotărâre referitor la modul de suportare a cheltuielilor, iar în cazul în care acest aspect va fi omis, instanța va emite o hotărâre suplimentară.

Mecanismul propus de prezentul proiect, adică emiterea unei decizii de către coordonatorul oficiului teritorial privind restituirea cheltuielilor pentru AJGS, care va avea forță de document executoriu, se va aplica doar în cazurile în care se va atesta că beneficiarul asistenței a obținut AJGS prezentând informații false sau dacă beneficiarul a tănuțit faptul că situația lui financiară s-a îmbunătățit pe parcursul procesului, precum și în cazul în care beneficiarului asistenței juridice i s-a oferit asistență calificată gratuită parțial, iar acesta refuză să achite partea ce-i revine din costuri.

De asemenea, drept urmare a eficientizării procesului de recuperare a cheltuielilor suportate de stat pentru acordarea AJGS persoanelor neîndreptățite, decizia respectivă a coordonatorului oficiului teritorial va fi executorie și nu va fi necesar, ca în prezent, acesta să depună o cerere de chemare în judecată pentru a solicita recuperarea cheltuielilor respective.

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea acestui proiect nu necesită resurse financiare suplimentare din bugetul de stat.

Implementarea proiectului atrage cheltuieli financiare referitor la încheierea acordurilor privind accesul la bazele de date dintre Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și instituțiile deținătoare a unor asemenea baze de date, care vor fi compensate din mijloacele bugetare destinate asistenței juridice garantate de stat.

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare

În prezent, CNAJGS nu are nici un acces la bazele de date și documentele din Registrul de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale, deoarece în conformitate cu prevederile art. 8 alin. (7) din Legea nr. 489 din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale, datele și documentele din Registrul menționat fac parte din categoria

informației confidențiale. Casa Națională de Asigurări Sociale este obligată conform prevederilor art. 30 din Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, să asigure confidențialitatea lor, precum și să ia măsurile organizatorice și tehnice necesare pentru protecția datelor cu caracter personal.

Pct. 4 din Regulamentul Registrului de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 418 din 3 mai 2000, conține noțiunea "contract de furnizare a informației - contract oneros, sinalagmatic, încheiat între furnizor (CNAS) și o persoană fizică sau juridică, denumită solicitant cu privire la eliberarea de către furnizor a informației cerute de către solicitant care achită plata (cu excepția autorităților administrației publice, instanțelor judecătorești și organelor de drept) și îndeplinește toate condițiile stipulate în legislație și în contract;"

În vederea obținerii accesului gratuit la informația deținută de CNAS, drept urmare a adoptării prezentului proiect de lege va fi necesară completarea pct. 4 din Regulamentul menționat supra.

Descrierea constatărilor expertizei anticorupție

În rezultatul efectuării expertizei anticorupție, în proiect nu au fost atestate incompatibilități cu standardele internaționale anticorupție, din textul proiectului nu rezultă promovarea unor interese/beneficii de grup sau individuale în detrimentul interesului public, nu au fost identificate cerințe excesive care să depășească cadrul rezonabil pentru realizarea drepturilor sau obligațiilor subiecților vizați. De asemenea, nu au fost identificate norme de trimitere, blanchetă sau în alb, capabile să genereze coruptibilitate.

Respectarea transparenței în procesul decizional

În vederea elaborării versiunii inițiale a prezentului proiect de lege, prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 541 din 10 decembrie 2012 a fost constituit grupul de lucru, format din reprezentanți ai Ministerului Justiției, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Ministerul Tehnologiilor Informaționale, Agenția Relații Funciare și Cadastru.

În vederea determinării modalității optime de îmbunătățire a mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru AJGS, la data de 4 octombrie 2013 CNAJG, cu suportul Fundației SOROS Moldova, a organizat o masă rotundă, cu tematica "Recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat". La acest eveniment au participat reprezentanți ai Ministerului Justiției, Consiliului Superior al Magistraturii, experți din cadrul PNUD Moldova și Fundației SOROS Moldova, precum și membrii CNAJGS, coordonatorii oficiilor teritoriale ale CNAJGS, avocați și profesori universitari.

În scopul respectării prevederilor Legii nr.239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

În procesul de consultare publică au fost recepționate recomandări de la Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. Nu au fost recepționate recomandări de la de la Uniunea Avocaților din Moldova și nici de la alți reprezentanți ai societății civile.

Denumirea autorităților care au avizat proiectul de act normativ. Rezultatele avizării.

La data de 16 iunie 2014, prin scrisoarea nr. 03/6083, prezentul proiect a fost remis spre avizare autorităților interesate, după cum urmează: Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Ministerul Finanțelor, Casa Națională de Asigurări Sociale, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală.

Au fost recepționate propuneri doar de la: Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Procuratura Generală, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Agenția Relații Funciare și Cadastru.

Au prezentat lipsă de obiecții și propuneri: Ministerul Finanțelor, Casa Națională de

Asigurări Sociale și Consiliul Superior al Magistraturii.
Celelalte autorități sesizate nu au prezentat avizele.

Viceministru

Nicolae EȘANU